

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2026/2392-2

Saksbehandler: Hege Terese Myhren

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
------------	----------	--------

Hitra formannskap 26

Forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket, Hitra kommune, Trøndelag

Kommunedirektørens innstilling

1. Hitra formannskap ber kommunedirektøren om at forslag til «*Forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket, Hitra kommune, Trøndelag*» legges ut til høring og offentlig ettersyn, jf. forvaltningsloven § 37.
2. Høringsfristen settes til 6 uker fra kunngjøring.

Ingjerd Astad
Kommunedirektør

Solvor Sundet
Kommunalsjef Samfunn

Dokumentet er elektronisk og inneholder derfor ikke underskrift

Vedlegg:

- 1 Forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket

Sammendrag

Denne saken inneholder forslag om å innføre en ny forskrift i Hitra kommune for gebyrer etter forurensningsregelverket. Forurensningsloven § 52a. (gebyrer) gir kommunen hjemmel til å utferdige forskrift om gebyrer for å sikre at loven eller vedtak i medhold av loven blir fulgt.

Kommunen har en sentral rolle etter forurensningsloven. Rollen omhandler plikt gjennom lovens «skal». *Forskrift om kommunens myndighet etter forurensningsloven av 23.12.2024* beskriver hvilke saksområder kommunen har ansvar for. Saksområdene omfatter avfall og avløp, samt øvrig forurensning (grunnforurensning, planeringsfelt, gjødsel og lokal luftkvalitet).

Det foreslås at den nye forskriften skal tre i kraft 01.01.2027. Politisk nivå skal ta stilling til om forslaget til ny forskrift skal sendes ut til høring og offentlig ettersyn.

Bakgrunn for saken

Hitra kommune har en rekke lovpålagte myndighetsoppgaver innen forurensningsregelverket (forurensningsmyndighet). Oppgavene omfatter flere saksområder og er vanskelig å dekke innenfor dagens ressurser. Gjennom forurensningsloven § 52a. (gebyrer) kan forurensningsmyndigheten gi forskrift om gebyrer på saker innenfor forurensningsregelverket. Gebyrene skal settes etter selvkostprinsippet.

Utgangspunktet for arbeidet med denne gebyrforskriften har vært å utarbeide en innretning som kan gjenspeile kommunens ressursbruk i de enkelte sakene, samtidig som det gir kommunen mulighet til å følge opp pliktene innenfor regelverket.

Hitra kommune er den eneste kommunen blant våre nabokommuner (Frøya, Heim, Orkland, Ørland) som ikke har vedtatt forskrift om gebyrer etter forurensningsregelverket. Dette gir utfordringer med å følge opp forurensningssaker, eksempelvis fra ReMidt IKS på slamtømming og private avløpsanlegg, eller andre saker på andre saksområder som kommer inn, samt at det vanskeliggjør eventuelt samarbeid på tilsynsområdet med våre nabokommuner.

Saksopplysninger

Etter forskrift om kommunens myndighet etter forurensningsloven §§ 1 – 4, er kommunens plikt på forurensningstilsynet til saksbehandling, kontroll og tilsyn beskrevet i ulike lover og forskrifter:

- Forurensningsloven
- Forurensningsforskriften
- Avfallsforskriften
- Forskrift om bruk og lagring av gjødsel
- Forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger og fossil gass til byggvarme
- Forskrift om å begrense utslipp fra bygge- og anleggsplasser

Kommunens saksområder etter forurensningsregelverket

Disse regelverkene beskriver kommunens myndighet innen saksområdene avfall, avløp og øvrig forurensning:

- Kommunens myndighet innen området avfall gjelder næringsavfall og noen særlige bestemmelser om byggavfall.

- For avløp har kommunen myndighet når det gjelder spredt avløp og avløp fra mindre tettbebyggelser, påslipp til kommunalt avløp - herunder utslipp/påslipp av fettholdig og oljeholdig avløpsvann.
- Kommunen har i tillegg myndighet ved grunnforurensning, lokal luftkvalitet, lagring og bruk av gjødsel samt bruk av mineralolje/fossil gass til oppvarming av bygninger.

En mer detaljert beskrivelse av kommunens saksområder innen forurensningsregelverket med tilhørende lov eller forskrift er som følger:

- Forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider (forurensningsforskriften kapittel 2)
- Anlegg, drift og vedlikehold av planeringsfelt – dvs. et område der terrenget endres for å gjøre bratt, kupert eller ujevnt landbruksareal egnet for maskinell drift (forurensningsforskriften kapittel 4)
- Lokal luftkvalitet (forurensningsforskriften kapittel 7)
- Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende (forurensningsforskriften kapittel 12)
- Utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser (forurensningsforskriften kapittel 13)
- Utslipp/påslipp av oljeholdig avløpsvann (forurensningsforskriften kapittel 15)
- Påslipp til kommunalt ledningsnett – dvs. når avløpsvann fra virksomhet eller eiendommer ledes inn i kommunens offentlige avløpsrør (forurensningsforskriften kapittel 15A)
- Tilsyn med besitter av næringsavfall (forurensningsloven § 48)
- Overtredelsesgebyr (forurensningsloven § 80)
- Tilsyn med lagring og bruk av gjødsel mv. (forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. § 30)
- Førre tilsyn med og kreve opplysning om bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger (forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger og fossil gass til byggvarme §§ 9-10)
- Førre tilsyn med tillatelser gitt til bruk av gjenvunnet betong og tegl fra riveprosjekter, samt fjerning av miljøgiften PCB (avfallsforskriften § 14a-6)

Endring, gjeldende fra 1. januar 2026 i vass- og avløpsanleggslova § 8 for påslipp, gir kommunen anledning til i forskrift eller enkeltvedtak mulighet til å stille krav til tiltak som er nødvendig for å sikre at kommunens egne avløpsanlegg overholder utslippskrav og fungerer tilfredsstillende.

Gebyrer skal være hjemlet i forskrift

Jamfør forurensningsloven § 52a. (gebyrer) kan kommunen gi forskrift om gebyrer for behandling av tillatelser og for kontrolltiltak. Gebyrene skal settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen.

Dette fremgår også i forurensningsforskriften § 2-12, § 7-3 og § 11-4. Bestemmelsen finnes også igjen i kommuneloven § 15-1 som sier at samlet selvkost for en tjeneste skal tilsvare merkostnadene ved å yte tjenesten.

Vurdering

Kommunedirektørens vurdering er at kommunens saksområder og plikter etter forurensningsloven er omfattende. Hittil har disse oppgavene hatt en begrenset gjennomføring innenfor eksisterende budsjett- og ressursrammer.

Forurensningsloven § 52a. (gebyrer) gir kommunen mulighet til å gebyrfinansiere oppgaver som kommunen etter lover og regler er pålagt å utføre, gjennom egen forskrift.

Kommuneloven § 15-1 fastslår at samlet selvkost for en tjeneste skal tilsvare merkostnadene ved å yte tjenesten. Forurensningsforskriften §§ 2-12 og 11-4 fastsetter at gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandling eller kontrollordning, jf. forurensningsloven § 52a.

Kommunens oppgaver på forurensningsområdet er knyttet til saksbehandling av tillatelser, kontroll og tilsyn. Dersom det innføres gebyrer for disse oppgavene, vil forskjellen på saksbehandlingsgebyr og tilsynsgebyr for forurensning ligge i om gebyret betaler for en konkret søknadsprosess eller er en løpende kontroll:

- **Saksbehandlingsgebyr** er en engangssum for behandling av søknad (f.eks. utslippstillatelse)
- **Tilsynsgebyr** dekker kommunens kostnader ved kontroll av at utslippet følger lovverket

I forslag til gebyrforskrift etter forurensningsloven er gebyr for saksbehandling og kontroll/tilsyn for følgende virkeområder tatt med:

- opprydding i forurenset grunn ved bygg- og gravearbeider
- lokal luftkvalitet
- utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende
- utslipp av avløpsvann fra mindre tettbebyggelse
- påslipp til kommunalt avløp
- utslipp/påslipp av oljeholdig avløpsvann
- utslipp/påslipp av fettholdig avløpsvann
- dispensasjon fra lokal forskrift

Forslaget til virkeområder omfatter forhold der kommunen er myndighetsutøver etter bestemmelser gitt i forurensningsforskriftens kapitler 2, 7, 12, 13, 15 og 15A. Saksområdene er sammenfallende med virkeområder for gebyrforskrifter som Hitra kommunes nabokommuner har vedtatt tidligere.

Innretting av gebyrene

Det er flere alternativer på hvordan gebyrene kan innrettes.

Siden saksområdene er forskjellige, vurderer kommunedirektøren det slik at det for samtlige områder bør innføres et engangsgebyr. I innretningen for avløpsområdet foreslås det imidlertid også å innføre et årsgebyr for oppfølging/kontroll/tilsyn av utslipp.

Spesielt om gebyrinnretningen for avløp

Både fast årlig tilsynsgebyr og gebyr per tilsyn brukes i praksis i norske kommuner. Det er fordeler og ulemper knyttet til begge modeller:

Modell 1 - Fast årlig tilsynsgebyr

En fast årlig sats betyr at alle eiere av private avløpsanlegg (med innlagt vann og ikke tilknyttet kommunalt nett) betaler det samme beløpet hvert år, uavhengig av om det gjennomføres fysisk tilsyn det året. Det er denne modellen som benyttes av våre nabokommuner. Fordeler med en slik modell er:

- **Rettferdig over tid**
Selv om ikke alle får fysisk tilsyn hvert år, vil alle anlegg gjennomgå tilsyn med jevne mellomrom (krav etter kap. 12). Øvrig kontrollarbeid (rapportoppfølging, klagesaker, dokumentkontroll) skjer kontinuerlig.
- **Forutsigbar inntekt – trygg finansiering av tilsynssystemet**
Kommunen skal drive *løpende* dokument- og systemkontroll (ikke bare stedlig tilsyn), og et fast gebyr sikrer stabil dekning av disse kostnadene.
- **Selvkostprinsipp – administrativt enkelt**
Miljødirektoratet understreker at administrativt enkle løsninger kan vektlegges ved utforming av gebyrer. Dette for å sikre forutsigbarhet og gi færre kostnader til måling, kontroll og fakturering, samt forenkler prosessen med å fastsette selvkost. Enkle modeller sikrer ofte enklere etterprøving av at selvkost overholdes.

Ulempene med en slik modell er at gebyret vil kunne oppleves urimelig av eiere som ikke får fysisk tilsyn hvert år. Kommunedirektøren vurderer det imidlertid slik at gebyret vil dekke hele tilsynssystemet, ikke kun dekker stedlige kontroller.

Modell 2 - Gebyr ved kontroll og stedlig tilsyn

Denne modellen innebærer at gebyr kun faktureres ved faktisk utført stedlig tilsyn.

Fordeler med en slik modell er at det er direkte kobling mellom gebyr og tjeneste, og kan oppleves mer rettferdig for den enkelte.

Ulempene med en slik modell er:

- **Vanskeligere å sikre full kostnadsdekning**
Store deler av tilsynsarbeidet foregår uten fysisk kontroll (administrativ kontroll, rapportbehandling, pålegg, systemarbeid). Kostnadene er løpende, men inntektene blir uforutsigbare. Dette gjør selvkostberegning utfordrende.
- **Kan skape insentivproblemer**
Kommunen kan i praksis måtte øke antall fysiske tilsyn for å finansiere tilsynsmodellen – noe som kan være både faglig og operativt uheldig.
- **Mindre administrativt effektivt**
Mer tidsbruk på fakturering, klagesaker og dokumentasjon per tilsyn.

Økonomiske konsekvenser

Saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket skal utføres etter selvkostprinsippet, og får dermed ingen direkte konsekvenser for kommuneregnskapet.

Gebyrinntektene vil bidra til at kommunen kan gjennomføre flere arbeidsoppgaver knyttet til forurensningsfeltet enn hva kommunen kan gjøre i dag.

Gebyrer og satser vil bli framlagt til behandling i forbindelse med behandlingen av handlings- og økonomiplanen i høst. Gebyrenes størrelse avgjøres gjennom kommunens gebyrregulativ, dersom forskriften vedtas.

Folkehelse

Gebyrforskriften har relevans for kommunens ansvar for å fremme folkehelse slik dette er beskrevet i Kommuneplanens samfunnsdel 2014 – 2026, som sier at *kommunen skal fremme folkehelse i alle sektorer («helse i alt vi gjør»)*. Som en av Norges fremste vekstkommuner, er trykket på natur og miljø også økende, og det kreves stadig større ressurser for å følge opp kommunens saksområder etter forurensningsloven. Hitra har stort mangfold av naturressurser som er viktig å bruke og verne på bærekraftige måter for fremtidige generasjoner.

Kontroll og tilsyn med private avløpsanlegg vil kunne bidra til at eiere sørger for utbedring av egne avløpsanlegg, som i sin tur kan bidra til bedre vannkvalitet langs strender, i laks- og sjøørretførende vassdrag og enkelte badeplasser i Hitra kommune.

Annet

Med gebyrforskrift på forurensningsfeltet vil kommunen ha grunnlag for lik praksis og eventuelt kunne samarbeide med våre nabokommuner når det gjelder tilsyn og kontroll. Det gir kommunen også mulighet til bedre oppfølging på tilbakemeldinger fra ReMidt IKS på slamtømming og private avløpsanlegg.

Kommunedirektøren mener kostnader tilknyttet saksbehandling som hovedregel bør dekkes av den som benytter seg av tjenesten, jamfør prinsippet om at forurenser betaler.

Basert på regelverk, praksis og økonomiske hensyn, anbefaler kommunedirektøren at det innføres engangsgebyr for alle virkeområder i forskriften.

For avløpsområdet anbefaler kommunedirektøren videre å benytte en modell for fast årlig tilsynsgebyr slik dette er beskrevet i modell 1 ovenfor. Modell 1 anbefales fordi dette vil reflektere at kontroll- og tilsynsarbeidet med avløpsanlegg ikke bare er en fysisk inspeksjon, men at tilsyn i lovens bokstav også omfatter rådgivning, veiledning og opplysningsarbeid.

Kommunedirektøren anbefaler derfor at vedlagt forskrift om gebyrer for saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket sendes ut til høring og offentlig ettersyn. Høringsfristen settes til 6 uker fra kunngjøring.